

SOCIAL ARV 3. december 2016

DEBATINDLÆG

Den amerikanske drøm lever bedst på denne side af Atlanten

Skrevet af

Jonas Schytz Juul
Analysechef

Emilie Damm Klarskov
Analysechef

I en undersøgelse fra Rockwool Fondens Forskningsenhed var konklusionen tilsyneladende, at den sociale arv er ligeså stærk i Danmark som i USA. Det er dog en forsimplet konklusion og nærlæser man rapporten er konklusionen tværtimod, at den sociale arv i USA er markant stærkere end i Danmark.

Kontakt

Analysechef

Jonas Schytz Juul
☎ 33 55 77 10

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak
☎ 50 73 71 34
✉ jk@ae.dk

En undersøgelse fra Rockwool Fondens Forskningsenhed i sommers viste tilsyneladende, at den sociale arv er ligeså stærk i Danmark som i USA. En opsigtsvækkende konklusion, der hurtigt blev grebet politisk og blev brugt som argument for, at vores velfærdssamfund med lavere ulighed og større grad af omfordeling ikke spiller nogen rolle for, hvor nemt det er at bryde den sociale arv.

Men kan det virkelig passe, at gratis uddannelse og et sikkerhedsnet, der sørger for, at arbejdsløses børn har større chance for at deltage på lige fod med de jævnaldrende i skole- og fritidsaktiviteter, ikke har nogen betydning for deres uddannelseschancer og fremtidsmuligheder? Næppe.

Går man ind og læser den 180 sider lange rapport, står det hurtigt klart, at konklusionerne ikke er nær så skrækkelige, som de blev fremlagt i medierne. I undersøgelsen er social arv målt ved indkomst. Ikke hvor i indkomstfordelingen man er placeret i forhold til sine forældre, men hvor meget man i kroner og øre (eller dollars) tjener sammenlignet med ens forældre. Forfatterne bag rapporten, Rasmus Landersø og James J. Heckman, understreger, at resultaterne for social arv er meget følsomme over for, hvordan man opgør indkomst. Desuden skriver de direkte, at det ikke giver mening at sammenligne graden af social mobilitet i USA og Danmark uden at tage højde for, at uligheden i de to lande er meget forskellig. Og gør man det, er den sociale arv markant stærkere i USA end i Danmark.

Forskellige indkomstopgørelser rykker ved resultatet

Hvordan den sociale arv i indkomst ser ud i Danmark og USA, afhænger i høj grad af, hvilken indkomst man kigger på, fremgår det i rapporten. Når man ser på lønindkomst, er den sociale arv meget stærkere i USA end i Danmark. Forældres indkomst har 3-4 gange så stor indflydelse på børnenes indkomst i USA som i Danmark.

Men når kapitalindkomst fra fx aktier inkluderes, mangedobles den sociale arv i Danmark, mens der ikke sker det store i USA. Det er dette resultat, som har givet de markante overskrifter i aviserne. Det er et meget overraskende resultat, at kapitalindkomst mv. øger den sociale arv så voldsomt for danske forhold, mens ændringen kun er marginal i USA.

Man kan få den mistanke, at stikprøvernes størrelse har en betydning her. I undersøgelsen indgår oplysninger for omkring 150.000 forældre og børn i Danmark og kun oplysninger for 621 forældre og børn i USA. I det danske datasæt vil alle indkomstgrupper være repræsenteret, men med så lille en stikprøve for USA er der kun en lille sandsynlighed for, at personer blandt de allerrigeste indgår. Det er vigtigt, dels fordi kapitalindkomsten fylder meget mere blandt de rigeste end for en almindelig lønmodtager, dels fordi det typisk er blandt de allerrigeste og de allerfattigste, man finder den stærkeste sociale arv. Det er uklart, hvor meget og hvor lidt den store forskel i datagrundlaget, betyder for resultatet.

Nødvendigt at tage højde for forskelle i ulighed

Når man som Landersø og Heckman måler social arv i indkomst på kroner og øre i stedet for på placering i indkomsthierarkiet, spiller graden af ulighed i samfundet en stor rolle. Det er forfatterne også opmærksomme på. De understreger netop, at det ikke er meningsfuldt at sammenligne niveauerne for den sociale arv mellem lande, hvis uligheden er markant forskellig. Og uligheden er markant forskellig i Danmark og USA. Når forfatterne korrigerer for den store forskel på uligheden i Danmark og USA, viser det sig, at den sociale arv i USA er markant stærkere end i Danmark.

Det stemmer også overens med de resultater andre forskere har fundet. Et af de mest citerede studier, der også sammenligner indkomstmobiliteten i Danmark og USA, er lavet af bl.a. den anerkendte amerikanske professor i økonomi Raj Chetty. Ifølge deres studie, der fokuserer på *placeringen* i indkomstfordelingen frem for indkomsten i kroner og øre, er forældrenes baggrund i USA langt vigtigere for børnenes fremtidige placering i indkomstfordelingen, end det er tilfældet i Danmark. Et resultat der faktisk også genfindes, hvis man læser rapporten fra Landersø og Heckman grundigt.

Ud fra Rockwool Fondens studie kan man altså langt fra konkludere, at den sociale arv i indkomster er ligeså stærk i Danmark som i USA. Det er kun ved brug af et bestemt indkomstbegreb og uden at korrigerer for ulighed, at man finder en stærkere social i Danmark end i USA. Et resultat, man ifølge rapporten selv, ikke meningsfuldt kan bruge til noget. Det er ærgerligt, at Rockwoolfondens Forskningsenhed ikke har gjort tydeligere opmærksom på dette.

Bragt i Politiken d. 3. december 2016